

דו"ח

שיעורי גיוס לצה"ל ולשירות לאומי

בוגרי תוכנית

תפנית לבגרות – מניעת נשירה - סטארט בבתי"ס תיכוניים מקיפים – תשס"ז

תוכנית משותפת

לקרן רש"י ושותפים, משרד החינוך במחוזות, אגף שח"ר,

ואגפי חינוך ברשויות השותפות

תקציר הדו"ח

דו"ח ביניים

איסוף הנתונים – עמותת אחריי

עיבוד הנתונים - תכנית תפנית, קרן רש"י

רקע

בסוף שנה"ל תשס"ז סיימו לראשונה את לימודיהם בכיתה יב', בוגרי המחזור הראשון של תוכנית תפנית לבגרות – מניעת נשירה – סטארט, בשני בתיה"ס המקיפים הראשונים, בהם פעלה התוכנית תוכנית סטארט מיועדת לתלמידים בסיכון, המצויים בסטאטוס של נשירה סמויה ועל סף נשירה גלויה בבתי הספר המקיפים, שלמרבתם יש לפחות 7 ציונים שליליים בתעודת ההערכה בהיותם בכיתה ט' וממוצע ציוניהם נמוך מ- 60. מטרת התוכנית למנוע נשירתם ולהובילם לרכישת תעודת בגרות עד סוף כיתה יב'.

התוכנית פועלת בבתי ספר תיכוניים בפריפריה, החל מכיתה י' (לאחר מכינה בט'), בכיתות מואצות המופעלות ע"י צוות ביה"ס, בהן מופעלת שיטת צמצום הפערים המואץ של תכנית תפנית – קרן רש"י ועקרונותיה, שפותחה ע"י נסים (מקס) כהן – סוציולוג חינוכי (כהן, נ., 1994, 1998, 1998, 2005).

התכנית משותפת לקרן רש"י, משרד החינוך במחוזות, אגף שח"ר ורשויות מקומיות, והחלה לפעול בבתי"ס תיכוניים מקיפים בתשס"ד. התוכנית מתבצעת ע"י הצוות הבית ספרי המוכשר לכך ומלווה פדגוגית ע"י צוות מנחים של התוכנית, ומופעלת כיום בבתי"ס תיכוניים מקיפים בפריפריה.

מטרת הדו"ח

תעודת בגרות היא עדיין אחת התעודות החשובות לכניסה לאקדמיה ולהשתלבות תעסוקתית וחברתית עתידית. תוכנית תפנית – סטארט, מאמינה ומניחה שהשינוי וההצלחות הלימודיות גם בבחינות בגרות וברכישת תעודת בגרות, אותם חווים תלמידי התוכנית, ישפיעו ויגבירו את הנטייה לקונפורמיות והרצון להשתלבות חברתית במסגרות נורמטיביות כגון התגייסות לשירות חובה בצה"ל ולשירות לאומי.

מאפיינים של תלמידי תוכנית תפנית – סטארט, בכיתה ט', טרם הצטרפותם לתוכנית

מאפייני התלמידים משני בתיה"ס התיכוניים המקיפים, טרם הצטרפותם לתוכנית, בהיותם תלמידי ט', פורטו דו"ח הערכה שהתבצע ע"י אוניברסיטת בן גוריון (בר און, נ., והשאר, 2008), והתפרסם בימים אלה. להלן חלק מהמאפיינים בכיתה ט':

- בממוצע 8.2 ציונים שליליים לתלמיד.
- ממוצע ציונים – 44
- ל – 74% מהתלמידים, לפחות 7 ציונים שליליים, בסוף כיתה ט'.

סיום לימודי יב' של תלמידי המחזור הראשון בתוכנית בשני בתי ספר המקיפים הראשונים בתוכנית בסוף שנה"ל תשס"ז, מאפשר לבחון לראשונה את ההנחה בדבר שיעור הגיוס לצה"ל ולשירות לאומי, בקרב בוגרי התוכנית הראשונים. במטרה לבדוק את שיעורי הגיוס לצה"ל ולשירות לאומי, נאספו ואומתו נתונים אודות התלמידים וגיוסם, ע"י צוות תוכנית "אחרי לפסגות" המופעלת ע"י עמותת "אחריי!" ושותפים, המסייעת בליווי הגיוס לצה"ל, ומעקב גם בקרב בוגרי תכנית תפנית – סטארט.

כ - 90% מבוגרי תוכנית תפנית – סטארט בבתי"ס התיכוניים המקיפים, כפי שיוצג, השלימו את תהליכי הגיוס לצה"ל ולשירות לאומי וידוע לנו הסטאטוס שלהם ביחס לגיוסם. הנותרים, בוגרים ובוגרות שהחלו את תהליכי גיוס ונמצאים בעיצומם, יסיימו את הליכים אלה, ועפ"י הדיווח, יתגייסו לצה"ל ולשירות לאומי, במהלך חודש אוגוסט 2008.

בדו"ח הנוכחי, משום ש – 10 בוגרים אלה, השלימו את כל הליכי הגיוס ומתגייסים בעוד כחודש, אנו מתייחסים אליהם כמתגייסים. אולם, על מנת להציג תמונה עדכנית ומדויקת, אנו מתייחסים לדו"ח זה, **כדו"ח ביניים**, ובחודש ספטמבר/אוקטובר 2008, לאחר סיום הליכי הגיוס של אלה, יצא **דו"ח סופי**.

בניתוח הנתונים יוצגו בנוסף, שיעורי הגיוס לצה"ל בקרב כלל מחויבי הגיוס בישראל, בהשוואה לבוגרי התכנית, למרות היותם בסיכון לנשירה, עפ"י נתוני הפתיחה שלהם בכיתה ט', כפי שהוצגו לעיל (השוואה המחמירה עם בוגרי תוכנית תפנית).

נתונים

- א. במטרה לעקוב אחר גיוס התלמידים לצה"ל ולשירות לאומי, עמותת אחרי במסגרת תוכנית "אחרי לפסגות" שומרת על קשר עם בוגרי התוכנית באמצעות מעקב טלפוני רציף ע"י אנשי מקצוע של עמותת אחרי, שהחל עם סיום לימודי יב' של בוגרי התכנית, בחודש אוגוסט 2007, המתקיים בתדירות ממוצעת קבועה של כל חודשיים לערך, זאת כחלק ממערך ליווי שמטרתו לאתר קשיים בגיוס לצה"ל לבוגרי התוכנית ולסייע למי שזקוק במגבלות יכולותיו. כחלק מהמעקב מצטבר מידע לגבי גיוס לצה"ל.
- ב. נתוני הגיוס לצה"ל ולשירות לאומי בדו"ח הנוכחי, מבוססים על נתוני דוחות המעקב של עמותת אחרי, שנאספו ומעודכנים לחודש יוני 2008.
- ג. נתוני הגיוס לצה"ל בישראל מתייחסים ליולי 2007, ומבוססים על הפרסום של המרכז למחקר ומידע של כנסת ישראל (ברדה, מ., 2007).
- ד. עפ"י הידוע לנו, בתשס"ה החלו לימודיהם בכיתה י' בתוכנית תפנית - סטארט 104 תלמידים (בר און, נ., והשאר, 2008), ובסוף תשס"ז סיימו 98 תלמידים את הלימודים בכיתה יב' (כמפורט בלוח מס' 1).

לוח מס' 1 -

התפלגות בוגרי תכנית תפנית - סטארט - תשס"ז, עפ"י מין

סה"כ	בנות	בנים	
49	18	31	בי"ס מס' 1
49	11	38	בי"ס מס' 2
98	29	69	סה"כ

- ה. מתוך 98 הבוגרים יש בידינו מידע מלא המתייחס לגיוס לצה"ל ולשירות לאומי, אודות 92.8% (91 בוגרים ובוגרות) מכלל הבוגרים, כמוצג בלוח מס' 2.
- ו. לגבי 7 תלמידים (5 תלמידים ו-2 תלמידות), המהווים 7.1% מכלל 98 הבוגרים, אין בידינו מידע מסיבות הנובעות מבעיות בתקשורת או שלא מעוניינים למסור מידע.
- ז. ניתוח הנתונים בדו"ח הנוכחי, יתבסס על 91 בוגרי התכנית המהווים 92.8% מכלל הבוגרים.

לוח מס' 2 -

התפלגות בוגרי התוכנית לגביהם יש ואין מידע אודות הגיוס לצה"ל ולשירות לאומי

סה"כ			בוגרים שלגביהם אין מידע או שלא מעוניינים למסור מידע					בוגרים שיש לגביהם מידע על גיוס לצה"ל או שירות לאומי				
%	סה"כ	בנות	בנים	%	סה"כ	בנות	בנים	%	סה"כ	בנות	בנים	
100%	49	18	31	10.2%	5	1	4	89.8%	44	17	27	בי"ס 1
100%	49	11	38	4.1%	2	1	1	95.9%	47	10	37	בי"ס 2
100%	98	29	69	7.2%	7	2	5	92.8%	91	27	64	סה"כ

- ח. כל הנתונים בדו"ח הנוכחי מוצפנים, ונכתבים ללא פרטים מזהים.

עיקר הממצאים:

א. כללי

- 93.4% מתוך התלמידים והתלמידות שסיימו יב' בתשס"ז במסגרת תוכנית תפנית – סטארט, התגייסו לצה"ל או לשירות לאומי ו/או ישלימו הליכי הגיוס ויתגייסו עד לחודש אוגוסט – 2008.
- 6.6% מכלל בוגרי/ות התוכנית לא התגייסו לצה"ל או שירות לאומי.

ב. בנים – בוגרי התוכנית

- 95% מכלל הבנים (בלבד) בוגרי התוכנית, התגייסו ו/או מסיימים את תהליך הגיוס לצה"ל באוגוסט 2008, בהשוואה ל – 74% מכלל הבנים בישראל, המחויבים לשירות בטחוני (מלש"ב), ומתגייסים לצה"ל.
- 55.4% מכלל הבנים שהתגייסו, משרתים ביחידות קרביות (לוחמים).
- 3.6% נוספים מכלל הבנים שהתגייסו, משרתים ביחידות תומכות לחימה

ג. בנות – בוגרות התוכנית

- 67% מכלל הבנות בוגרות התוכנית, התגייסו ו/או מסיימות את תהליך הגיוס לצה"ל באוגוסט 2008, בהשוואה ל – 60% מכלל הבנות בישראל המחויבות לשירות בטחוני, ומתגייסות לצה"ל.
- 11.1% נוספים, מכלל הבנות בוגרות התוכנית, משרתות בשירות לאומי.
- סה"כ 78.1% מכלל הבנות בוגרות התוכנית, התגייסו לצה"ל או לשירות לאומי ו/או ישלימו הליכי הגיוס ויתגייסו עד לחודש אוגוסט – 2008.
- 18.8% מהבנות שהתגייסו לצה"ל עד כה, משרתות ביחידות קרביות, כלוחמות.

ההשוואה בשיעור הגיוס לצה"ל של כלל מחויבי הגיוס בישראל, עם בוגרי תוכנית תפנית – סטארט, שתלמידיה הינם נוער בסיכון, הינה השוואה המחמירה עם בוגרי התוכנית (ראה נתוני הפתיחה של תלמידים אלה, בכיתה ט').

מאפיינים של תלמידי תוכנית תפנית – סטארט, בכיתה ט', טרם הצטרפותם לתוכנית

מאפייני התלמידים משני בתיה"ס התיכוניים המקיפים, טרם הצטרפותם לתוכנית, בהיותם תלמידי ט', פורטו בדו"ח הערכה שהתבצע ע"י אוניברסיטת בן גוריון (שם, 2008), והתפרסם בימים אלה. להלן חלק מהמאפיינים בכיתה ט':

- ממוצע ציונים – 44
- בממוצע 8.2 ציונים שליליים לתלמיד.
- ל – 74% מהתלמידים, לפחות 7 ציונים שליליים, בסוף כיתה ט'.